

IGAZGATÓSÁGI JELENTÉSEK.

Bevezetés.

Amidőn néhai nagysuri Böckh Hugó h. államtitkár 1929 őszén a Földtani Intézet igazgatói székét elfoglalta, jelentős változás állott be az Intézet munkásságában. Az addig túlnyomóan tudományos elméleti feladatok elvégzése mellett ugyanis fontos közgazdasági kérdések megoldásának problémáival bővült az Intézet munkaköre.

A bányageológiai kutatásokat 1913 óta a Földtani Intézettől különállóan a Pénzügyminisztérium geológiai osztálya végezte. Ha Magyarországon indokolható is volt a geológiai feladatok megosztása, a legfontosabb bányavidékeit elvesztő Csonkamagyarországra nézve azonban ez már jelentékeny költségtöbbletet jelentett. Nopcsa Ferenc báró igazgató több ízben hangsúlyozta a geológiai kutatások egységesítésének szükségét, ami annál is inkább célszerűnek látszott, mivel a Földtani Intézet minden tekintetben megfelelő felszereléssel rendelkezett az összes gyakorlati feladatok elvégzésére.

Amikor Böckh Hugó a Földtani Intézet vezetését átvette, hatalmas szervezőképességének újabb tanújelét adva, nyomban megkezdte annak modern alapokon való átszervezését és egyben szorgalmazta a geológiai kutatások egységesítését. Ennek eredményeképpen a m. kir. Földmívelésügyi Miniszter Úr 1930. évi július 30.-án kelt 74473—II. 4. számú rendeletével a Minisztertanács határozata alapján arról értesítette az Intézet igazgatóságát, hogy a Kormány a Pénzügyminisztériumban működő Geológiai Osztályt megszüntette és annak feladatkörét a m. kir. Földtani Intézetre ruházta.

Böckh Hugó kora szavát megértve arra törekedett, hogy a földtant a gyakorlati élet követelményeivel szoros kapcsolatba hozza s annak szolgálatába állítsa. Az egyre súlyosabb pénzügyi viszonyok következtében a megelőző években lehanyaglott geológiai felvételi munka igazgatása alatt új életre kelt. Böckh Hugó nagyszabású munkaterve alapján ismét teljes erővel megindult szerte az egész országban a

külső geológiai kutatás, amely a régi felvételtől főleg abban különbözött, hogy nem annyira elméleti feladatok, mint inkább gazdasági célok megoldására törekedett. A hasznosítható bányatermékek megvizsgálása, így a szénhidrogének, kőszó, ércek, artézi vizek utáni kutatás, valamint gyakorlati agrogeológiai és hidrológiai feladatok képezték főként tárgyát az Intézet felvételi munkásságának.

Jóllehet e kutatások elméleti szempontból nem lehettek minden tekintetben elég egységesek, mégis meg kell állapítanom, hogy azok a régebbi reambulációs felvételekkel szemben a pontosságot illetőleg igen nagy előhaladást jelentettek. Ugyanis költséges aknázások és kézifúrások útján geológusainknak alkalma nyílt arra, hogy a nyert mesterséges feltárásokban rendkívül részletes megfigyeléseket tegyenek, amilyenekre azelőtt még csak nem is gondolhattak. Ezáltal lehetségessé vált rendkívül pontos geológiai térképek elkészítése, amelyekre a bányageológiai kutatásoknál okvetlenül szükség van. Magától értetődik, hogy mindez a geológiai felvételek tudományos értékét is nagymértékben emelte.

Sajnos, B ö c k h H u g ó t túl korán, alkotó erejének zenitjén, úgyszólván nagyszabású munkatervének megkezdésekor ragadta el tőlünk a halál. Alig 3 éves igazgatói működése azonban nagyarányú fellendülés korszakát nyitotta meg, amellyel hazánk földjének geológiai megismerése a gyors előrehaladás útjára lépett.

A felvételek gyakorlati és tudományos eredményeit Intézetünk geológusai minden alkalommal részletesen kidolgozott szakvéleményekben bocsátották az illetékes hatóságok rendelkezésére. Minthogy a gyakorlati eredmények nagy része általános érdeklődésre úgysem tarthat számot, avagy magán és állami érdekek miatt nem közölhető, az Intézet régi hagyományainak szemmeltartásával elsősorban arra törekedtem, hogy a túlnyomóan gazdasági célokat szolgáló felvételeinknek főként tudományos eredményeit ismertessük a most közreadott 1929—1932. évi jelentésünkben.

B ö c k h H u g ó a felvételek intenzív megindítása mellett átszervezte az Intézet ügyrendjét és elkészítette annak új szabályzatát is, melyet a Minisztérium jóváhagyott. Intézetünk felszerelésében is örvendetes változás állott be, amennyiben hozzájutottunk mindazon fontos műszerekhez és felszerelési tárgyakhoz, amelyek a modern geológiai felvételekhez okvetlenül szükségesek.

Minthogy B ö c k h H u g ó tollából csak az intézet 1929—1930. évi működésére vonatkozó jelentések állnak rendelkezésünkre, ezért E m s z t K á l m á n dr. m. kir. kísérletügyi főigazgatót és R o z l o z s n i k P á l főgeológust mint legilletékesebbeket kértem fel az 1931—1932. évi

igazgatósági jelentések megírására, annál is inkább, mert Emszt ezen idő alatt mint aligazgató működött, majd Böckh halála után féleven át az Intézet vezetésével volt megbízva, Rozlozsnik pedig mindvégig a felvételi osztályt irányította. A Böckh Hugó hivatalba lépését megelőző átmeneti időről szóló jelentést Timkó Imre aligazgató írta meg.

Dr. Lóczy Lajos.

DIREKTIONSBERICHTE.

Einleitung.

(Vollinhaltliche Übersetzung des ungarischen Textes.)

Als weil. Hugo Böckh von Nagysur im Herbst 1929 das Amt des Direktors der Kgl. Ung. Geologischen Anstalt antrat, erfolgte eine bedeutsame Änderung in der Tätigkeit der Anstalt. Über die Erledigung der bislang vorwiegend wissenschaftlichen, theoretischen Aufgaben hinaus wurde der Wirkungskreis der Anstalt mit den Problemen der Lösung wichtiger nationalökonomischer Fragen erweitert.

Die montangeologischen Forschungen wurden seit 1913 durch die mit der Kgl. Ung. Geologischen Anstalt in keiner Weise verbundene Geologische Abteilung des Finanzministeriums durchgeführt. Diese Teilung der geologischen Aufgaben liess sich in Grossungarn vielleicht begründen, für das seiner wichtigsten Grubengebiete verlustige Rumpfungarn bedeutete sie jedenfalls eine erhebliche Zunahme der Auslagen.

Direktor Baron Franz Nopcsa betonte seinerzeit wiederholt die Notwendigkeit der Vereinigung der geologischen Forschungen, was umso zweckmässiger erschien, da die Kgl. Ung. Geologische Anstalt über eine zur Lösung der sämtlichen praktischen Aufgaben in jeder Hinsicht geeignete Ausrüstung verfügte.

Als Hugo v. Böckh die Leitung der Anstalt übernahm, schritt er — einen neuen Beweis seiner gewaltigen organisatorischen Fähigkeiten liefernd — sofort an die Reorganisation derselben auf modernen Grundlagen und urgierte gleichzeitig auch die Vereinigung der geologischen Forschungen. Als Resultat dieser Bestrebungen wurde die Direktion der Anstalt durch den Erlass No. 74473.—II. 4. vom 30. Juli 1930 des Ackerbauministers davon verständigt, dass die Regierung auf Beschluss des Ministerrates die im Finanzministerium tätige Geolo-

gische Abteilung auflöste und die Aufgaben derselben auf die Kgl. Ung. Geologische Anstalt übertrug.

H u g o v. B ö c k h war — die Stimme seiner Zeit verstehend — bestrebt, die Geologie mit den Anforderungen des praktischen Lebens in Einklang zu bringen und in den Dienst derselben zu stellen. Die infolge der immer drückender werdenden finanziellen Lage in den letzten Jahren erlahmte geologische Aufnahmestätigkeit erwachte unter seiner Direktion zu neuem Leben. Auf Grund seines grosszügigen Arbeitsprogrammes wurde die geologische Feldarbeit in allen Teilen des Landes mit voller Kraft in Angriff genommen, mit dem Unterschied, dass nicht — wie bei den alten Aufnahmen — hauptsächlich theoretische, sondern eher wirtschaftliche Ziele angestrebt wurden.

Das Hauptgewicht der Aufnahmen lag auf der Untersuchung der nutzbaren Grubenprodukte, auf Forschungsarbeiten nach Kohlenwasserstoffen, Steinsalz, Erzen, artesischem Wasser, sowie auf der Lösung praktischer agrogeologischer und hydrologischer Aufgaben.

Trotzdem diese Forschungsarbeiten vom theoretischen Gesichtspunkt betrachtet, den wünschenswerten Grad der Einheitlichkeit nicht in jeder Hinsicht erreichen konnten, muss ich es immerhin feststellen, dass dieselben den älteren Reambulationen gegenüber hinsichtlich der Genauigkeit einen sehr beträchtlichen Fortschritt bedeuteten. An der Hand kostspieliger Grabungen und Handbohrungen bot sich unseren Geologen Gelegenheit, in den gewonnenen künstlichen Aufschlüssen ausserordentlich detaillierte Beobachtungen anzustellen, die früher einfach undenkbar waren. Hierdurch wurde die Aufnahme ungemein genauer geologischer Karten ermöglicht, wie sie zu den montageologischen Forschungen unumgänglich notwendig sind. Es versteht sich von selbst, dass diese Genauigkeit auch den wissenschaftlichen Wert der Aufnahmen beträchtlich erhöhte.

Leider wurde H u g o v. B ö c k h allzu früh, am Zenith seiner schöpferischen Kraft, und sozusagen an der Schwelle seines grosszügigen Arbeitsplanes vom Tod dahingerafft. Trotzdem eröffnete seine kaum drei jährige Tätigkeit als Direktor eine Periode des Aufschwunges, womit die geologische Erkenntnis unseres Landes den Weg des rapiden Fortschrittes antrat.

Die praktischen und wissenschaftlichen Ergebnisse der Aufnahmen wurden den kompetenten Behörden bei jeder Gelegenheit in der Gestalt eingehend ausgearbeiteter Fachgutachten unterbreitet. Da der grösste Teil der praktischen Ergebnisse keinen Auspruch auf allgemeines Interesse erheben, oder aus staatlichen und Privatinteressen nicht ver-

öffentlich werden kann, war ich — die alten Traditionen des Anstalt vor Augen haltend — bestrebt, in unserem jetzt zur Ausgabe gelangenden Jahresbericht 1929—1932 hauptsächlich die wissenschaftlichen Resultate der vorwiegend praktischen Zwecken dienenden Aufnahmen bekannt zu machen.

H u g o v. B ö c k h hatte neben der intensiven Inangangsetzung der Aufnahmen auch die Geschäftsordnung reorganisiert und ein neues Reglement fertiggestellt, das vom Ackerbaumministerium genehmigt wurde. Auch in der Ausrüstung unserer Anstalt trat eine erfreuliche Änderung ein, indem alle wichtigen Apparate und Ausrüstungsgegenstände beschafft werden konnten, die zu den modernen geologischen Aufnahmen unumgänglich notwendig sind.

Da uns im eigenen Konzept H u g o v. B ö c k h's nur die auf die Tätigkeit unserer Anstalt in den Jahren 1929—30 bezüglichen Berichte zur Verfügung stehen, ersuchte ich den Oberdirektor für Versuchswesen Dr. K. E m s z t und den Chefgeologen P. R o z l o z s n i k, als die kompetentesten, den Direktionsbericht für 1931—32 zu verfassen, umso mehr, da E m s z t während dieser Zeit als Vizedirektor tätig und nach dem Tod H. v. B ö c k h's ein halbes Jahr hindurch mit der Leitung der Anstalt betraut war, R o z l o z s n i k aber im ganzen Zeitraum als Führer der Aufnahmsabteilung fungierte. Den Bericht über den Zeitraum unmittelbar vor der Direktion H. v. B ö c k h's verfasste Vizedirektor I. T i m k ó.

Dr. L u d w i g v. L ó c z y.